

Ikt. sz.: NBB-41/106-5/2021.

NBB-13/2021. sz. ülés
(NBB-60/2018-2022. sz. ülés)

J e g y z ő k ö n y v

az Országgyűlés **Nemzetbiztonsági bizottságának**
2021. november 16-án, kedden, 9 óra 04 perckor
az Országház Apponyi Albert gróf termében (főemelet 58.)
megtartott üléséről

Tartalomjegyzék

<i>Az ülés megnyitása, a határozatképesség megállapítása, a napirend elfogadása</i>	5
<i>Döntés a napirendi javaslat módosításáról</i>	5
<i>Tájékoztató az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára 2019. évi és 2020. évi tevékenységéről</i>	6
<i>Dr. Cseh Gergő Bendegúz szóbeli kiegészítése</i>	6
<i>Kérdések, reflexiók</i>	6

Napirendi javaslat

1. Tájékoztató az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára 2019. évi és 2020. évi tevékenységéről
2. Tájékoztató az Alkotmányvédelmi Hivatal 2020. évi tevékenységéről (Zárt ülés!)
3. Tájékoztató a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat 2020. évi tevékenységéről (Zárt ülés!)
4. Tájékoztató a Terrorelhárítási Információs és Bűnügyi Elemző Központ 2020. évi tevékenységéről (Zárt ülés!)
5. Tájékoztató a Nemzeti Biztonsági Felügyelet 2020. évi tevékenységéről (Zárt ülés!)
6. Egyebek

Az ülés résztvevői

A bizottság részéről

Megjelent

Elnököl: Stummer János (Jobbik) a bizottság elnöke

Halász János (Fidesz), a bizottság alelnöke
Hubay György (Fidesz)
Lezsák Sándor (Fidesz)
Ungár Péter (LMP)

Helyettesítési megbízást adott

Móring József Attila (KDNP) Halász Jánosnak (Fidesz)
Dr. Molnár Zsolt (MSZP) Ungár Péternek (LMP)

A bizottság titkársága részéről

Dr. Imre Bernadett bizottsági munkatárs

Meghívottak

Hozzászóló

Dr. Cseh Gergő Bendegúz főigazgató (Állambiztonsági Szolgálatok
Történeti Levéltára)

Megjelentek

Tóth Eszter főigazgató-helyettes (Állambiztonsági Szolgálatok
Történeti Levéltára)
Bikki István főosztályvezető (Állambiztonsági Szolgálatok Történeti
Levéltára)

(Az ülés kezdetének időpontja: 9 óra 04 perc)

Az ülés megnyitása, a határozatképesség megállapítása, a napirend elfogadása

STUMMER JÁNOS (Jobbik), a bizottság elnöke, a továbbiakban ELNÖK: Jó napot kívánok! Nagy tisztelettel üdvözlök mindenkit. Az Országgyűlés Nemzetbiztonsági bizottságának 2021. november 16-án tartandó ülését ezennel megnyitom. Nagy tisztelettel köszöntöm a meghívottakat, a főigazgató urat, a főigazgató-helyettes asszonyt, főosztályvezető urat és minden megjelentet.

Tájékoztatom önöket, hogy a bizottsági ülésünk nyílt része, a nyilvánosság biztosítása érdekében, belső televíziós hálózaton közvetítésre kerül. Ez indokolja azt, hogy nem a szokásos helyünkön, hanem ebben a teremben tartózkodunk az első napirendi pontnál.

A jelenléti ív tanúsága szerint a Nemzetbiztonsági bizottságnak 5 tagja van jelen, és helyettesítésekre is sor kerül. Móring, illetve Molnár képviselő urak előre jelezték távollétüket. Móring képviselő urat Halász alelnök úr fogja helyettesíteni, Molnár képviselő urat pedig Ungár képviselő úr, úgyhogy megállapítom, hogy a bizottság 7 fővel határozatképes.

Mielőtt a napirend elfogadásáról döntenénk, tájékoztatom önöket, hogy Halász János alelnök úr a házszabály 114. § (1) bekezdése alapján a napirendi javaslat módosítására irányuló kezdeményezést juttatott el a titkárságra, amelyet a bizottság tagjaihoz a határozati házszabály rendelkezéseinek megfelelően előzetesen e-mailben eljuttattunk. Alelnök úr arra tett javaslatot, hogy a bizottság hatodik napirendi pontként tárgyalja meg az általa megjelölt iktatószámú közbeszerzési mentesítési kérelmeket.

Döntés a napirendi javaslat módosításáról

Először a napirendi javaslat módosítására tett indítványról kell szavoznunk. Ki az, aki egyetért ezzel az indítvánnyal? *(Szavazás.)* 4 igen. Ki nem ért egyet? *(Szavazás.)* 3 nem. Átment alelnök úr módosító indítványa.

Kérdezem a bizottság tagjait, ki az, aki egyetért az így módosított napirend elfogadásával. *(Szavazás.)* 4 igen. Ki nem ért egyet? *(Szavazás.)* 3 nem. A bizottság elfogadta a napirendet.

Ezek alapján hét napirendi pontot tárgyalunk. Két részből fog állni a mai bizottsági ülés. Lesz egy nyílt része, ahol az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárának beszámolóit fogjuk meghallgatni, aztán pedig a zárt ülésen az Alkotmányvédelmi Hivatal, a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat, a Terrorelhárítási Információs és Bűnügyi Elemző Központ, valamint a Nemzeti Biztonsági Felügyelet 2020. évi tevékenységéről szóló beszámolókat, mentesítési kérelmeket tárgyaljuk, valamint van még egy egyebek napirendi pontunk. Ki az, aki támogatja ezeket a napirendi pontokat? *(Jelzésre:)* Igen, ez már megtörtént.

Arra teszek javaslatot a bizottságnak, hogy a 2-7. napirendi pontokat az elhangzó minősített adatokra és a nem nyilvános adatokra tekintettel zárt ülésen tárgyaljuk meg, valamint a bizottság nemzetbiztonsági törvényben rögzített ellenőrzési jogköre alapján is zárt ülést kell tartanunk. Ki az, aki egyetért azzal a javaslattal, hogy zárt ülésen tárgyaljuk meg ezeket a napirendi pontokat? *(Szavazás.)* Köszönöm szépen, 7 igen, egyhangú. Tehát akkor a második napirendi ponttól a Perczel Mór teremben fogjuk folytatni a munkát.

Tájékoztató az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára 2019. évi és 2020. évi tevékenységéről

Most az elfogadott napirendünknek megfelelően nyílt ülésen az ABTL 2019. évi és 2020. évi tevékenységéről szóló beszámolók megtárgyalása következik. Még egyszer nagy tisztelettel köszöntöm főigazgató urat, főigazgató-helyettes asszonyt, illetve főosztályvezető urat. A bizottsághoz megküldött beszámolókat a bizottság tagjai áttanulmányozhatták. Megadom a szót főigazgató úrnak, hogy tájékoztassa a bizottságot a levéltár tárgyalt időszakra vonatkozó tevékenységéről. Parancsoljon, öné a szó, főigazgató úr.

Dr. Cseh Gergő Bendegúz szóbeli kiegészítése

DR. CSEH GERGŐ BENDEGÚZ főigazgató (Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára): Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Bizottság! Köszönjük szépen a meghívást. Az idő rövidségére való tekintettel csak nagyon röviden szeretnék néhány kiegészítő vagy összefoglaló mondatot tenni az elmúlt két év beszámolóihoz.

A 2019. év, mint azt a beszámolóból láthatták, még úgymond, békeévnek számított, legalábbis járványügyi szempontból. Ezt a levéltár tevékenységében az is tükrözi, hogy rekordévnek számít a levéltár által szolgáltatott adatmennyiség tekintetében. Soha ennyi fénymásolattal, tehát információval nem szolgáltunk sem a kutatókat, sem az állampolgári betekintőket, tehát az információs kárpótlás egyéni és kollektív formáját is sikerült a lehető legtöbb adattal kiszolgálnunk 2019-ben.

2020-ról annyit érdemes elmondani, hogy a levéltár életét két tényező befolyásolta. Egyrészt megkezdődött egy hétéves intézményfejlesztési stratégia végrehajtása, amely nagyon röviden a levéltárban felhalmozott tudás társadalmasítását, minél szélesebb körben való hozzáférhetőségét szolgálja. Ennek szerencsés módon időarányosan teljesíteni tudtuk a 2020-ra eső részét. A járványügyi helyzet természetesen a levéltár működését is befolyásolta. A személyes jelenléttel járó szolgáltatásokat korlátoznunk kellett. Ennek ellenére, ezt szeretném hangsúlyozni, a levéltár mindvégig fenntartotta az állampolgári jogérvényesítés lehetőségét, mindvégig fogadta és ügyintézte az állampolgári kérelmeket. Tehát a jogérvényesítés lehetősége a pandémia teljes időszaka alatt az év során végig biztosítva volt. Az új szolgáltatások tekintetében pedig igyekezett előremenekülni a levéltár, és felhasználni ezt a pandémiás időszakot, úgyhogy mint azt a beszámolóból is láthatták, év végére a magyarországi nagyobb közlevéltárak közül elsőként vezette be a levéltár az online kutatás lehetőségét a levéltári anyagban.

Tehát nagyon röviden azt szeretném mondani, hogy fenntartottuk a működést, és ami kényszerhelyzet előállt, azt megpróbáltuk olyan módon kihasználni, hogy a szolgáltatásainkat szélesítsük, és előrelépjünk, ne pedig vissza. Köszönöm szépen a figyelmüket, és ha van kérdés, szívesen válaszolok.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Kérdezem a bizottság tagjait, van-e valakinek kérdése, észrevétele. *(Jelzésre:)* Parancsoljon, alelnök úr!

Kérdések, reflexiók

HALÁSZ JÁNOS (Fidesz), a bizottság alelnöke: Köszönöm szépen. Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Bizottság! Kedves Vendégek! Nagyon szépen köszönjük az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárának a beszámolóját, részletes, alapos és érdekes.

Két kérdésem lenne ezzel együtt. Említette főigazgató úr az imént a hétéves fejlesztési tervüket, ami most indult, 2020-ban, és abban szó van, írnak is erről az anyagban, hogy egy olyan informatikai felkészülést is elvégeznek ennek keretében, ami

segíti majd azt, ugye, az 1990 utáni állambiztonsági szolgálatok elektronikus anyagai átkerülnek önökhöz, és ezek feldolgozását is segíti majd ez a fejlesztés. Azt szeretném kérdezni, hogy mit lehet tudni most erről a folyamatról, milyen ütemezésben kerülnek ezek át önökhöz, mennyi iratot érint ez, erről a kérdéskörrel, ha egy kicsit többet hallhatnánk.

S van egy másik érdekes téma a beszámolóban, két helyen is említik, a bevezetőben is utalnak rá, és a 43. oldalon, ez a topotéma projekt, ahogy itt írják. Én erről szeretnék egy kicsit bővebben hallani. Nagyon érdekes a dolog. Erről is azt írják, hogy 2020-ban megkezdődött ennek a tervezése, és a fejlesztési munkák előkészítése, és hogy ez a projekt a tudományos kutatások eredményeit földrajzi vizualizáció révén az állambiztonság saját tereinek és az általa „felügyelt” magán- és közösségi terek rendszerébe ágyazó projekt. Én kíváncsi lennék egy picit részletesebben, hogy meg is értsem pontosan, hogy ez mi lesz. Izgalmasnak tűnik, és gondolom, ez is segíti majd az önöknél megjelenő felhasználók eligazodását már ilyen XXI. századi módon is. Ha erről hallhatnánk egy kicsit többet. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Öné a szó, főigazgató úr!

DR. CSEH GERGŐ BENDEGÚZ főigazgató (Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára): Köszönöm szépen a kérdéseket. Nagy örömmel válaszolok mind a kettőre.

A nemzetbiztonsági szolgálatok, tehát a '90 utáni titkosszolgálatok iratanyagának az archiválása alapvetően két területen feladata a levéltárnak. Egyrészt keletkeznek papír alapú iratok. Ezeknek a hagyományos értelemben vett levéltári megőrzésére felkészültünk, megvannak a raktári kapacitásaink, kellő biztonsági rendszereink, és az Alkotmányvédelmi Hivatallal rendszeresen konzultálunk abban a tekintetben, hogy ezeket az iratokat, amikor ők úgy látják, hogy átkerülhetnek a levéltárba, akkor biztonsággal el fogják tudni helyezni nálunk.

Ennél bonyolultabbra az elektronikusan keletkező iratok kérdése. Ez levéltári területen az elmúlt időszak egyik legnagyobb kihívása, hogy hogyan lehet az elektronikusdokumentum-kezelő rendszerekben keletkezett iratokat biztonságosan, hosszú távon és szoftverfüggetlenül archiválni. Meg kell mondjam, hogy ez a munka - és ez a hétéves fejlesztési stratégiában is így van időzítve - most még csak az Alkotmányvédelmi Hivatallal és a többi társszervvel való közvetlen konzultációk szakaszában tart. A levéltár az ehhez szükséges infrastruktúrát már megteremtette. Külön szervertermet építettünk, és fel vagyunk készülve arra, hogy ha a szoftveres fejlesztések is megtörténnek, akkor leszünk alkalmasak vagy képesek arra, hogy ezeket az iratokat átvegyük. Folyamatos egyeztetésben vagyunk az Alkotmányvédelmi Hivatallal ebben az ügyben. Én nagyon bízom benne, hogy a következő évben, de inkább 2024-ben érdemi előrelépést fogunk tudni felmutatni ebben a tekintetben. Ez egy nagyon hosszú távú és elég bonyolult dolog. Magyarországon igazából eredményesen működő elektronikus levéltár még nem működik, tehát sok tekintetben mi is kísérleti utat járunk be. Vannak kísérleti projektek, a Nemzeti Levéltár már végzett ilyen, de rendszeresen elektronikus iratokat archiválni még nem sikerült senkinek, vagy nincs erre gyakorlat. Tehát ebben a tekintetben is úttörő lesz a levéltár.

A másik téma a topotéma, szívemhez nagyon közel álló kérdés - az is. Annyit érdemes tudni róla, hogy az utóbbi időszakban nemzetközi és hazai viszonylatban is a topotéka nevű fogalom terjedt el. Ez általában helyi közgyűjtemények kezdeményezése arra, hogy akár a kerületi, városi, települési vonatkozású iratanyagokat, fényképeket, videókat megosszák, és ezt a lakosság kommentálhassa, reagálhasson rá,

hozzátehessen, és egyfajta ilyen helyi identitást segítő online kezdeményezések ezek a topotékák.

Az állambiztonsági topotéma annyival több ennél, hogy megpróbálunk egy vázat, egy gerincet felépíteni a levéltár teljes tudományos tevékenységéhez, amire tulajdonképpen fel lehet fűzni minden tudományos teljesítményt. Mondok példákat. Nagyon komoly kutatásokat folytat a levéltár az egykori állambiztonsági szervek intézményeinek a működéséről, teszem azt, a recski kényszermunkatábor vagy az egyéb internálótáborok helyszíneiről, az állambiztonság központjairól vagy egyéb épületeiről, a titkos lakásokról, amelyeket működtettek a városban vagy országszerte. Ezeket mind meg lehet jeleníteni földrajzilag egy térképen, de ugyanúgy azokat a helyszíneket, ahol, mondjuk, ellenzéki megmozdulások voltak, és ahol az állambiztonság beavatkozott, megfigyelte ezeket. Ha ezt megteremtjük, és ez folyamatban van, akkor bárki rákereshet arra például, hogy mondjuk, '47 és '52 között mik történtek Békéscsabán állambiztonsági szempontból, vagy rákereshet arra, hogy Budapesten hol voltak titkos lakások, vagy országszerte hol voltak, mondjuk, '88-89-ben tüntetések, demonstrációk a rendszerváltás érdekében. Tehát gyakorlatilag a levéltár lényegében minden tudományos tevékenysége fölfűzhető egy ilyen online, földrajzilag vizualizált - nem szeretem ezt a szót, de kénytelenek vagyunk használni -, földrajzilag megjelenített alkalmazásra.

Nagyon röviden, ha érthető volt, ezt szerettem volna elmondani. Ez lesz a célunk, és remélhetőleg a jövő év folyamán ennek már meg is tudjuk mutatni az eredményeit.

ELNÖK: Köszönjük szépen. Amennyiben nincsen több kérdés az elhangzottakkal kapcsolatban, a napirendi pontunk végére értünk. Nagyon szépen köszönöm főigazgató úrnak és kollégáinak, hogy eljöttek ma hozzánk, és beszámoltak ennek a rendkívül fontos intézménynek a 2019-2020. évi munkájáról. További jó munkát kívánunk önöknek! Most pedig a bizottsági ülést a zárt résszel fogjuk folytatni egy másik teremben. Köszönöm szépen a figyelmet mindenkinek.

DR. CSEH GERGŐ BENDEGÚZ főigazgató (Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára): Köszönjük szépen a meghívást, és további jó munkát és jó egészséget kívánunk!

ELNÖK: Köszönjük szépen.

(A nyílt ülés befejezésének időpontja: 9 óra 20 perc.

Szünet: 9.20 - 9.28-ig

A bizottság 9 óra 28 perctől a Parlament Perczel Mór termében zárt ülést tartott, melyről külön jegyzőkönyv készült.)

Stummer János
a bizottság elnöke

Jegyzőkönyvvezető: Horváth Éva Szilvia